

az ingatlan értéke kevésbé emelkedett, úgy az utóbbiig emelt összeget. Ez különösen az V. és VI. tanácsok praksisában van így. „Vevő az ő vételárfizetési kötelezettségének csak azáltal tesz eleget, ha a vételárát olyan mennyiségű koronában fizeti meg, ami megfelel az eredetileg kikötött összegnek, „szerződés kötésekor volt benső értékének . . .” (MD 19, szép indokok). Később fizetendő vételárát a megállapításkori belértékben értelmeknek (MD 25). „Az ingatlanok vételére vonatkozó és már hosszabb időtől sűrűen alkalmazott jogszabály . . .-nál fogva a vételár az adott körülmények között valorizálva fizetendő meg” (MD 15). Vételárhátralék nem lejáratkori, hanem a vétel megkötésekor értékben valorizálendő (V, II, MD 59/I, 59/II, 69). A vételár még kamat melletti kihitelezése által sem lesz kölcsönné, tehát nem valorizálhatóvá (MD 19, 39, 76. Viszont kölcsön a vételárba betudás és vevő általi átvállalás által sem lesz vételárrészletté s tehát valorizálhatóvá: MD 48). — Gyöngébb formulázása ugyanezen szabályoknak (nem identitási, csak késedelmi szemlélettel): A vevő fizetési késedelméből előállott kár megfizetése mindenesetre követelhető (VI, MD 58). Kivételesen valorizálatlan vételár ellenében kötelezetett teljesítésre az ingatlan eladója, mert az ő szerződészegő magatartása miatt nem történt meg a fizetés az eredeti határidőben (V, MT 111).

Az *ingók vételárának valorizálása* szintén szokásos, de a hiteljogi tanácsok (II, IV, VII) azt általános gyakorlatnak megfelelően kevesebb energiával valorizálják és főleg csak a vevő fizetési késedelmé alapján. Elhullott sertések vételára valorizálatlanul hagyatott, mert csak a kuriai ítélettel lett bizonyossá, hogy egyáltalán jár (HD 59). Lisztszállítmány hátralékos vételárát menthetetlen fizetési késedelem folytán 80°-ra, az elveszett waggonokét csak 30°-ra valorizálták (HD 92). Felértékeltek más esetekben, teljes mérvben is (HD 100/I, KJ 48). Speciális tényállás mellett valutavételárát hagytak elértéktelenedni (KJ 60). Kimondták, hogy a vételár valorizálása csak a pénz értékesése szerint (Zürich 100°/o-ig) számítható, de nem a már átadott árunak (tűzifának) ennél nagyobb mérvű áremelkedése alapján (VII, KJ 65).

Hiteljogi gyakorlatunk 1925-ben.

Egy esztendő joggyakorlatának összefoglaló ismertetése mindig problematikus értékű. Az idevágó legtökéletesebb gyűjtemények összevetése sem eredményezhet egyebet, mint érdekes és kevésbé érdekes, szilárdan felépített, vagy laza kötésű bírói határozatok mozaikját. Mégis nincsen oly rövid időszak, melyben a jogi világot meglepő tényállás, vagy a régi tényállások új, haladottabb jogi szemlélete fel nem tűnt volna. A törvény, ha ezer paragrafusa van is, az élet számtalan, próteusszerűen változó alakzatait megmarkolni nem képes. Be kell érni az alapelvek kitűzésével, ezek pedig rendszerint oly magas emel-

vénryról vetnek fényt az egyes formákra, hogy csupán halvány körvonalaitat világitják meg — a konkrét tényállás legtöbbször épen a rendszer hézagaiba illeszthető csak és a hézagokat a birói gyakorlat hivatott betölteni.

Kereskedelmi törvényünk — keletkezésekor kitünő és tiszteletreméltó alkotás — a gyökeresen megváltozott idők folyamán sok részében elvesztette kapcsolatát a való élettel. A birói gyakorlatnak azonban a *lex lata* keretein belül kell a konkrét eset igazságát megtalálnia és ez néha homlokegyenest ellenkezik a törvény szavából levonható megoldással: ezért többször kénytelen jogot teremteni, mint azt alkalmazni. A gyakorlat hajlékonysága így válik kedvező és kedvezőtlen hatásának okává — hogy igazságos lehessen következtelenné válik, de mikor a konkrét igazságot megtalálja, gyakran a jogbiztonság pilléreit dönti fel.

Való, hogy a törvény mindig nyugodtabb iránytűje a jogot keresőnek, mint a bíróságok alkotta szokás, a gyakorlat érzékeny, szertecsapongó jurisdikciója. De vajjon a bizonyosság felér-e azzal az áldozattal, amelyet minden kodifikáció kénytelen az igazság oltárán hozni? Mert amíg a szokásjog bizonytalanul lengő ingája szabályozza a jogviszonyokat, addig bizhatunk még abban, hogy a relatív igazság pontján fog megnyugodni, de mi menti meg az igazságot, ha egy kétségtelen és kegyetlen törvény megtagadja azt? A legszélesebb körűtekintéssel konstruált törvény sem lehet igazságos, mert mozdulatlan formulákba merevít, örökké mozgó jelenségeket és mert természete szerint nem adhat mást, mint sablonokra szabott kereteket, amelyek elmosódó vonalai közt elvész az egyén igaza. Hát még az olyan kodifikáció, amelynél az egymásra ütköző érdekek harcában, a kevesebbek érdeke került ki győztesként. Azt a bizonyosságot, amelyet a nyugdíj, a vasuti és egyáltalán a jogviszonyok valorizálása terén az új törvényjavaslat hoz magával értékében teljesen lerontja az a pusztítás, amelyet a konkrét érdekek, az egyén igazának területén végez. Mikor ilyen és ehhez hasonló kodifikációk árnyéka emelkedik jogéletünk látóhatárán, jogérzetünk, refugiumot és biztatást felsőbíróságaink gyakorlatában keres, hol az egymásnak ütköző, látszólag ellentétes határozatok tömege felett ott lebeg a birói jurisdikció uralkodó gondolata: törekvés a jogbiztonság felé, de elsősorban a konkrét eset igazának, az egyén igazságának megítélése.

Az egyéni cég, ha eltér is a cégtulajdonos polgári nevéől, nem önálló jogi személy: egyéni cég és annak tulajdonosa különálló jogi alanynak nem tekinthető és így az egyéni cég a perben nem is szerepelhet a tulajdonostól különálló peres félként (P. U. 4233/24).

A cégbitorlás fennforgásának megállapításához nem szükséges, hogy a két peres fél üzletköre egymással azonos legyen, hanem elegendő az

is, ha alperes üzletköre a felperes foglalkozásához tartozó többrendbeli üzletkörök valamelyikével azonos (P. IV. 4604/24.). Továbbmenőleg az sem szükséges, hogy a jogosulatlan céghasználat valamely kereskedő cégével szemben követessék el, elegendő, ha az valakinek névjogát sérti: tehát nem kereskedővel szemben is elkövethető (P. IV. 6313/24.).

Állandó gyakorlat, hogy a *társaság* feloszlásának van helye, ha a tagok közt rövid együttműködés után, a közös ügyletre vonatkozó perek keletkeznek, a tagok civakodnak, egymást sikkasztással vádolják (P. II. 7353/23.). Alkalmi egyesülés tagja a másiktól abban az esetben is, ha ez hűtlenül, vagy gondtalanul járt el, csak számadást vagy kártérítést követelhet, de nem követelheti vissza — valorizáltan — betétét és annak kamatait (P. VII. 6106/24.). Viszont más esetben valorizáltan ítélte vissza a Curia a tag pénzbetétét, mert az egyesülés többi tagja az ügylet tárgyául szolgáló ingókat maguknál tartotta (P. II. 1882/24.).

A haszonrészesedés kikötésével egybekötött hitelnyújtás a romló valuta és a pénz drágasága idejében kedvelt burkolt formája volt a súlyos kamatozása kölcsönnek. Az adós egyéb hitelezői utólag örömmel ragadták meg az ügylet külső konstrukciójában jelentkező jogcímet és mind sürűbben próbálták a haszonrészt, mint társat felelőssé tenni. Gyakorlatunk egységesen és helyesen oldotta meg a kérdést azzal, hogy a *haszonrészesedés melletti hitelezést* alkalmi egyesülésnek nem tekinti és a hitelezőre az adós által kötött ügyletekből folyóan semmi kötelezettséget nem származtat.

Az *üzletátruházási* törvény alapján kialakult gyakorlat a háboru előtt rendkívül szigorú tételeket teremtett. A hitelélet ujjaszületésével megelevenedett területen ugylátszik ujabban enyhébb szelek fujnak. A VII. tanács 7172/24. sz. ítélete elutasítja az üzletátruházási felelősségre alapított keresetet, mert alperes bérbevetté ugyan az előd üzlethelyiségét és az ebben volt berendezést, üzletátruházás azonban csak akccr forogna fenn, ha az átruházás tárgyául szolgáló üzleti értékek a maguk összességében a kereskedelmi üzlet folytatására alkalmasak volnának, már pedig egyedül üzleti berendezéssel üzletet folytatni nem lehet. A konkrét esetben talán helyes ítéletet, mégis merészség volna elvi jelentőségűnek minősíteni, hiszen utalhatunk arra, hogy nagyon sok olyan üzlet van, amelynél a helyiség kibérlése és a berendezés megvétele, gazdaságilag teljes és nyilvánvalóan szukcessziót jelent (vendéglő stb.) A törvénynek hasonló enyhe kezelése jellemzi a tanács egy másik idevágó határozatát is, amely szerint a közkereseti társaságról folytatólagos átruházással tulajdonossá vált üzletátvevővel szemben a felelősséget meg nem állapítja, azzal az indokolással, hogy arra nem a perbe vont társasági tagok ruházták át az üzletet (356/925.). Az üzletátruházáskor már folyamatban volt perben hozott ítélet jogereje kiterjed az üzletutódra is, ez azonban nem jelenti azt, hogy az előd ellen hozott ítélet alapján a végrehajtás az üzletet átvevő ellen elrendeltesék, csupán azt, hogy a hitelező az átvevő ellen indítandó perben a követelést újból bizonyítani nem lesz kénytelen. Az a körülmény azonban, hogy az átvevő felelőssége tényleg fennáll-e, csak ebben az új perben tisztázható. (P. VII. 1089/925.)

A *szolgálati viszonyból* eredő perek ezidén is nagy mértékben foglalkoztatták bíróságainkat. Bár az ügyek többsége nem érte el a Kuriát és ezért egyes jogkérdéseket nem világít meg legfelsőbb bíróságunk elvi állásfoglalása: nagyjában egységesen kialakult jogelvek irányítják a praxist. Míg azonban az alsó fórumok szeretik ezen par excellence szociális problémákkal telített légkörben a gazdaságilag gyengébb érdekeket, a méltányosságra hivatkozva érvényre juttatni, addig a Kuria itt is lehetőleg jogi megfontolások mérlegén osztja az igazságot.

Alacsonyabbrendű foglalkozási nembn, alkalmazottal szemben az illetmények megszüntetése a felmondás nélküli elbocsájtás értelmével bir (P. II. 5137/24.). Ha a munkaadó a felmondás okait az alkalmazottal nem

közölte, előbb harmadik személynek a rendszerváltoztatást jelölte meg ok gyanánt és egyességi ajánlatot tett, utóbb az alkalmazottnak azt jelentette ki, hogy az elbocsátásnak fegyelmi uton kell történni és hogy az igazgatóság fogja az elbocsátás okait illetékes helyen érvényesíteni: a rögtöni hatályu elbocsátás jogellenesnek mondatott ki (P. II. 3654/24.). Ha azonban az alapszabályok szerint a közgyűlés van jogosítva arra, hogy a társaság üzemének vezetőjét elbocsássa, rögtöni elbocsátásra jogosító ok fennforgása esetében sem köteles a társaság azonnal rendkívüli közgyűlést összehívni, hanem ráér a rendes közgyűlés elé terjeszteni (P. II. 5334/24.).

A munkaadó felperest mint *próbaidőre* alkalmazottat bocsátotta el felmondás nélkül, a perben aztán a rögtöni hatályu elbocsátást a szakértlem hiányára is kívánta alapítani: a Kuria kimondta, hogy a munkaadó az elbocsátást utólag más okra alapítani nem volt jogosult (P. II. 3825/24.). Aki *próbaidőre* alkalmaztatott, bármikor elbocsájtható, ha a *próbaidő* nem is kifejezetten, hanem csak tényekből való következtetés útján lett megállapítva (P. II. 441/24.).

A szolgálati kötelesség megsértése, ha az egyik alkalmazott a másik alkalmazott vagyonkezelési hűtlenségét magatartásával fedezi (P. II. 5587/24.) A munkadíj fizetés szabad egyezkedés tárgya, ha a munkaadó alkalmazottjának illetményeit nem emelte oly arányban mint hasonló vállalatok, ezért még nem hibás (P. II. 7433/23.) Sokat vitatott kérdést old meg a II. tanács 812/25. sz. ítélete is, megállapítva, hogy a *munkaadó beosztása* a munkaadó joga és annak elvonása és más szolgálati beosztás kijelölése, azonnali kilépésre csak akkor jogosít, ha a munkaadó az alkalmazottat képzettségének és állásának meg nem felelő, önértéket megalázó munkára akarja alkalmazni. Az alkalmazottnak a szerződési munka teljesítésére képtelensége a munkaadónál kifogás nélkül eltöltött háromhavi szolgálat után már nem vitatható (P. II. 1362/24.)

Egyévi *felmondási idő* elvileg csak azt illeti meg, aki a vállalat önálló vezetésével van megbízva, magasabb képesítése és nagyobb javadalmazása van (P. II. 71/24.) Felelős szerkesztő felmondási ideje egy év (P. II. 6263/24) nem állapított meg az igazgató egyévi felmondási ideje, mert nem alperes részvénytársaságnak, hanem csak bank és kereskedelmi osztályának vezetője volt (P. II. 1352/25); szállóigazgató felmondási ideje 6 hó (P. II. 3654/24).

A korona stabilizációja előtt bíróságaink mindenkor megítélték a felmondásban lévő alkalmazottnak a felmondási idő alatt történő *fizetés-emeléseket*. A pénz értékének állandósulása óta azonban a fizetés emelés nyilvánvalóan már nem a korona vásárlóerejében beállott csökkenés ellen-súlyozásának természetével bír, hanem már valóságos fizetésjavítást képez és az egyén munkájának elismerésén alapulva, az illető életstandardjának javítását célozza. Nincs olyan jogszabály, amely az ilyen kedvezést perrel kikényszeríthetőnek vallaná (lásd P. II. 7433/23. sz. hat.), miért is a felmondási idő alatt a munkaadó többi alkalmazottjainak fizetésemelésében a felmondásban levő alkalmazott nem részesíthető (P. II. 3717/24).

A részvénytársaság által tisztviselőjének a mérlegszerű tiszta jövedelemből kötelezett jutalék, a bíróság által meg nem semmisített közgyűlési határozattal elfogadott mérlegben kimutatott tiszta nyereség után jár. (P. II. 4917/24) Érdekes a kifejlődött gyakorlattal szakító ítéletet hozott a *remuneráció* tekintetében a budapesti fellebbviteli törvényszék, mikor megállapítja, hogy a munkaadó nem fosztható meg azon jogától, hogy az alkalmazottainak önként adott remunerációt, amely az üzleti év eredményén alapuló, ehhez igazodó jutalmat képez, a nehezebb gazdasági viszonyok és ennek következtében előállott gyengébb üzleti év eredményére tekintettel lejjebb szállithassa. (38 Pf 3523/25).

Az alkalmazottal szemben kikötött *versenytilalom* hatálya tekintetében állandó gyakorlat, hogy az ipar szabad gyakorlása szerződésileg

korlátozható ugyan, de csak annyiban, hogy a szerződés az illetőnek megélhetését és boldogulását méltánytalanul meg ne gátolja. (P. II. 5286/24). A budapesti fellebbviteli törvényszék idézett tanácsa jogosnak találta a versenytülatom megszegése esetére kikötött kötbérre vonatkozó munkaadói igényt, mikor az alkalmazott, akit munkaadója főleg ügyletek akvizitálásával foglalkoztatott, nyomban kilépése után, ugyanezen szakmában önálló üzletet nyitott, noha belépésekor írásban kötelezte magát arra, hogy kilépése után hat hónapig e szakmában nem önlóósítja magát. (3868/25).

A nyugdíj valorizálása tekintetében a gyakorlat elvi irányai kialakultak: nem a bank nyugdíjintézetének, hanem magának a banknak vagyoni képességét vette irányadónak, másfelől a tisztviselők nyugdíj-követelését sem valorizálja teljesen (P. II. 4958/24). A *kegydíj* bár nem azonos, jogi természetű, lényegében ugyanazt a megélhetés biztosítását célozza: helyénvaló tehát annak a peres felek vagyoni viszonyai és a méltányosság figyelembevételével való felemelése. (P. II. 3552/24). A bíróság a felemelés mértékét az újabb gyakorlat értelmében hosszas és költséges bizonyítási eljárás nélkül is megállapíthatja. (P. II. 998/25).

A *részvénytársasági jog*nak a közelmúlt időkben lehangosabb, legelvénebb területére a kisebbségi jogok védelme volt. A nagy tőke és a kis részvényes érdekei itt csaptak össze hihetetlen erővel és mi sem bizonyítja inkább azt, hogy a Kuria valóban az élet pulzusán tartja kezét, mint azok az erélyes határozatok, amelyekkel új irányt adott a jogszolgáltatás határain körül zajló küzdelemnek. A IV. tanács 3470/1923. számú határozata ment túl először a közgyűlési határozatok formalisztikus vizsgálatánál és így kezelt azok gazdasági konzekvenciáit mérlegelni. Elvi hangsúllyal mondta ki, hogy egymagában az a körülmény, miszerint a K. T. vagy az alapszabály a régi részvényeseknek elővételi jogot nem biztosít, törvényesen megvédett jogfosztó és kisajátító eszközt a többség részére nem teremthet. De a határozat távolról sem általánosít, sőt gondosan szabja meg azokat az ismérveket, amelyek alapján a közgyűlési határozat a jó erkölcsökre ütköznek és jogfosztónak minősítetik. A részletesen kidolgozott elvi tétel konkrét megvilágítást kapott egyrészt abban a határozatban, amely megsemmisítette annak a közgyűlésnek határozatait, amely nyilvánvalóan elégtelen határidőt tűzött a részvényesek elővételi jogának gyakorlására, minélfogva ugyanolyan elbírálás alá esik, mintha előre is kimondotta volna, hogy a régi részvények birtokosait elővételi jog nem illeti meg (P. IV. 2722/24.), másfelől negatív oldalról abban az ítéletben, amely a közgyűlési határozatot megtámadó keresetet azzal utasította el, hogy nem tekinthető sem a törvénybe, sem a jó erkölcsökre ütközőnek az a többségi határozat, amely a kibocsátandó új részvényekre nézve csak ezek felerésze erejéig biztosítja a régi részvényeseknek az elővételi jogot, míg a másik felerészt, bár magasabb, de a belértékben mégis lényegesen alulmaradó áron a helyi érdekeltségnek kívánja juttatni. (P. IV. 1062/25.).

Az alapszabály oly rendelkezése, amely a részvényeseknek a közgyűlésen való szavazati jogát bizonyos formalitásoktól teszi függővé — részvénykönyvbe való előzetes bevezetés — nem foszthatja meg az egyébként igazolt részvényt a közgyűlésen való felszólalás jogától. (P. IV. 4363/24).

A vállalatoknak, közgazdasági szempontból oly hasznosnak jelzett *fuzióját* szigorú formalizmusával nem könnyítik meg a Tábla idevágó határozatai. A beolvastó részvénytársaságnak az egyesülés tárgyában hozott határozatait VI. tanácsa megsemmisítette, mert a kicserélésre szükséges részvényeket a beolvadó részvénytársaság részvényesei részére megszerezte (4181/25.). Más esetben kimondta, hogyha egyesülés esetében a beolvastó részvénytársaság a beolvadó üzletét folytatni akarja s ez okból alapszabályainak a vállalat tárgyára vonatkozó része kiegészi-

tesre szorul, ezt mint a tervezetből átvett intézkedés, szintén csak egyetemes közgyűlésen az összes részvényesek hozzájárulásával teheti. (684/25.)

A vételi ügyletnek a K. T.-ben foglalt rendszeréhez fűződő gyakorlata igazolja leginkább, hogy a kereskedelmi élet forrongó, napról napra változó szükségleteit egy sub specie acernitatis hozott törvény egymagában kielégíteni nem képes, hogy azok megoldására csak az élet száguldasával lépést tartó, hajlékony, az eset körülményeihez igazodó gyakorlat hivatott. A hiba itt csupán az, hogy a törvényszó gyökeréről kihajtott judikatura mentül dusabban lombosodik, annál szélesebb szögben hajlik el törzséről, annál szertelenebbül divergál, inkább teremti a jogot, mint alkalmazza. Így történik aztán, hogy azoknál a kérdéseknél is, hol az esetek tömegé az egységes gyakorlat széles medrért vájhatta volna ki, az ellentmondó határozatok káros és szomorú jogbizonytalanságot eredményeznek. (Lásd pl. a K. T. 352. és fedezeti vétel körüli gyakorlatot).*)

Az, hogy a fajok és mennyiségük szerint megjelölt árukra nézve azok részletezése utólag teljesítendő, a vétel létrejöttét nem érinti. (P. VII. 3647/24)

Pénztartozás fizetésére eladó nem köteles vevőnek *utólagos teljesítési határidőt* engedni, mert a K. T. 354. §-ának idevágó rendelkezései csak áruszolgáltatással való teljesítésnél nyerne alkalmazást. (P. VII. 6545/24.) Ha a vevő akár szándékosan, akár gondatlanságból a teljesítést meghusítja, az eladó nem köteles utólagos teljesítési határidőt adni. (P. IV. 2901/24.) Utólagos teljesítési határidő engedésével a kárveszély viselése nem hárul át a vevőre, mert a vevő az eladónak, ha ez kéri, ilyet engedni köteles. (P. VII. 885/24.)

Jogosnak mondatott ki az eladónak a vételárfizetési késedelem miatt kijelentett *elállása*, bárha a késedelem az átutalás lehetetlensége miatt véltlen volt (P. VII., 289/25.) és az esetben is, mikor a vevő a szállított, nem kifogásolt részmennyiség árát nem fizette meg, (P. VII. 289/25.) mert folytatólagos szállítás esetén a vevő igazolatlan fizetési késedelmé elegendő a további szállításoktól való elálláshoz. (P. IV. 4114/24.) Az eladó az olyan vevőnek, aki csak perlés kényszere alatt tesz eleget fizetési kötelezettségének, a hitelbe adott árut az eredeti megállapodástól eltérően is, csak a vételárnak az áru átvételekor való kifizetése ellenében köteles kiszolgáltatni (U. a. határozat)

Az eladó nem *állhat el*, ha a vételár előre ki van fizetve. (P. VII. 3105/25.) Az elálló nyilatkozat a vevő részére való elküldéssel hatályossá válik és azért nem szükséges annak kimutatása, hogy a vevő az elálló nyilatkozatot tényleg meg is kapta. (P. VII. 1831/25.) A vevő az eladó elállásáról értesítettnek tekintendő azzal, hogy a vevő által az átvételre ismételten kért halasztások után neki küldött kisebb vételárat az eladó visszaküldte. (P. II. 2088/23.)

A K. T. 352. §-a körül kialakult gyakorlat iránytűje még mindig veszedelmesen ingadozik. Helyesen mondotta a Kuria egy ízben, hogy az esetben, ha az eladó a törvény értelmében szabad kézből eladandó árut nyilvános árverésre bocsátja, a bírói gyakorlat értelmében csak azzal a következménnyel járhat, hogy az ő terhére esik az a többlet, amely a szabad kézből való eladás útján lett volna elérhető. (P. VII. 5683/24.) Ezzel szemben a IV. tanács a tőzsdei vagy rendes piaci árral bíró árunak nyilvános árveés útján való eladását egyáltalán nem tekintja késedelmes vevőrovására történőnek, ha az eladó az eladás foganatosításánál az előnyösebbnek mutakozó szabad kézből való eladást nem kísérelte meg és így nem járt el a rendes kereskedő gondosságával. (198/25.) Az eladó az árut mindaddig eladhatja, amíg a vevő késedelembe van. (P. VII. 2583/2., 3058/25.) Árverés híján elutasította Kuria az eladót az árkülönbözet iránti igényével, de

*) A gazdasági lehetetlenülés és az idevágó valorizációs gyakorlatot lásd részletesen dr. Blau György a P. J. jelen számabari közölt cikkében.

nem látta akadályát annak, hogy árverés nélkül is követelje azon tényleges kárának megtérítését, amely kár az árveréssel semmi összefüggésben nincs. (P. IV. 4784/23). A KT 352. §-a értelmében megtartott árverésnél a törvény csupán hiteles személy tőzbenjárását írja elő, az a körülmény azonban, hogy nem a közjegyzői törvény szerint illetékes közjegyző járt közbe, az árverés hatályosságára befolyással nincsen. (P. VII. 1363/25).

Eladó késedelme esetén a vevő jogai újabb gyakorlatunk értelmében már nem oly szigoruan korlátozottak, mint az elmúlt évek határozataiban. Így állandó praxis volt, hogy aki az árut nem továbbeladás, hanem saját céljaira veszi meg, árkülömbőség címén kártérítést nem követelhetett. Ujabban már megítélt árkülömbőséget még fedezeti vétel eszközlése nélkül is, az üzeme céljára tüzfát vásárolt iparvállalatnak, annak ellenére, hogy utóbbi a tüzfávétel kötése után nagyobb mennyiségű tüzfát el is adott. (P. VII. 4767/24.)

A K. T. értelmében a vevő kárigényének nem előfeltétele a *fedezeti vétel* megkötése. A gyakorlat azonban előbb lappangva, majd mind hangsúlyozottabban korlátozza a vevő szabadságát és a kárenyhítési kötelezettség alapján a fedezeti vétel elmulasztását a vevő terhére írta. Érdekes, hogy ez a szabály, amelynek kifejlődését a pénzromlás jelenségei érintték, tulajdonképpen állandó valuta mellett még helyesnek ismerhető el, de eső valuta mellett a legnagyobb igazságtalanságokat eredményezi. Még újabban is a kártérítési követelés valorizációja ellen szegtezte a Kuria a fedezeti vétel kötésének elmulasztását, mondván, hogy a pénz csökkenésével járó veszteséget, felperes kereskedő megelőzhetne volna, ha megfelelő árumennyiséggel fedezte volna magát (P. IV. 3324/24.). A határozat nem gondol arra, hogy a fedezeti vétel megkötésével előállott befektetési többletet a gyakorlat sohasem valorizálta és így a szabályszerű fedező kétszeres kárt is szenvedett volna. Az érdekkiegyenlítés — akár absztrakt, akár konkrét kárigény [likvidálandó — csak méltányos valorizálással oldható meg. E tekintetben tisztult már a gyakorlat és nem egyedülálló ma már az a határozat, amely a fedezeti vétel hiánya folytán emelt kifogást elutasította azzal, hogyha a felperes fedezeti vételt eszközölt volna, annak valorizációs visszatérítése eladóra súlyosabb teher volna, mint az áru ezidőszerinti megszerzése (P. IV. 3645/24.). Ugyanez az élt változó viszonyaihoz simuló szellem mondatta ki, hogy vevő a vétel tárgyának fedezeti vétel útján való megszerzésére csak az előre fizetett vételár visszaszolgáltatása esetén köteles (P. VII. 4767/24.) és hogy az a vevő, aki az áru vételárát előre kifizette, nem kötelezhető arra, hogy fedezeti vétel kötésével az eladó kárának csökkentése végett az áru vételárát újból folyósítsa (P. IV. 206124.).

Dr. Varamai István.

(Befejező rész a következő számban.)

Csődönkívüli—csőd. Egy a pestvidéki törvényszék és a budapesti királyi tábla által is jóváhagyott kényszeregyezség szövegében a következő kitételek fordulnak elő: „Hitelezőim biztosítására 1925. december 31-ig (amikor a felajánlott kényszeregyezségi quota fizetendő) üzemem állandó ellenőrzés alatt álljon. Az ellenőrzést a vagyonfelügyelő gyakorolja. melléje a hitelezők 4 tagu ellenőrző bizottságot válasszanak . . . Amennyiben 1925. december 31-ig a quota szerint kielégítésre jogosult, általam elismert és jogerős bírói határozattal már megállapított tartozásaimnak a jelen egyezséggel felajánlott 80%-át meg nem fizetem, úgy bárhol található ingó és ingatlan vagyonom, vagyoni igényem és jogom jelen egyezség